

ou kunnen
gebed na
niet ge-
genamen
god beliet
den", om-
en des ver-
len de kin-
ook geen
doop niet

Professo-
re te Mid-
jong zich
punt niet
gehoort
gen schuld
n, na er-
id te zijn,
en wor-
eloren te
gd, dat zij
der Kerk
lat hunne
in der ge-
n worden,
d van ten
de Kerke-
doop moest
best ver-
chap der
volstrekt
nog geen
gehoorve
orden en
ksbevesti-
neeste lu-
tigste he-
g, evenals
wensche-
genen, die
is des ge-
anen zom-
ning niet
van het
den ver-
een door
ook niet
anzonden
i zijn ge-
ft, dat de
lid geslo-
nt, omdat
gedoopte
ie niet
daaraan
eklarung
opplid het
Zoolang
loopleiden
it, om bij
opplid als
d zou een

oogpunt
de Jong
nt, dat de
an Prof.
geven en
die geen
dij langs
kerkeraad
we doop-
erik af te
et huwe-
n den le-
kinderen
doopen.
neer men
a nauwe-
a van het
e verkla-
n Chris-
wanneer
ke huwe-
hun kin-
mdat de
hebben

schreven
ijs, wan-
rk wilde
merking
van zelf
de Ker-
e een ge-
refoer-
ijs dan
edikant,
hillende
tulk een
e geven.
met zijn
gaan, of
worden,
hoeven
enis te
behoefte
an ook
ede te

andelen
we dan
aden er
gel ook
een be-
en doop
tuurlijk
oel, om
en over-
elijk te
n doop
aan de
et kind
eer een
heven
hiervan
wordt
boekje,
bonden
d later,
plaats
p) geen
nee te
edoopt
ik een

zoogenaamde „doopattestatie“ aan een volwassene mee te geven, die wel gedoopt is, maar nog geen belijdenis des geloofs heeft afgelegd, sanctionneert men of meer de positie van zulk een „dooplid“, alsof zijn toestand een wettige in Christus Kerk is.

Maar hoezeer we daarom deze maatregel toelijken en dezen gaarne bij onze Kerken aanbevelen, toch zal daarmee de noodzakelijkheid om soms aan volwassenen zulk een doopbewijs te moeten afgeven, wanneer zij naar een andere Kerk overgaan, niet geheel vermeden kunnen worden. Zulk een doopbewijs bij den doop uitgereikt kan te loor gaan of zoek raken, en dan zal de Kerkeraad wel verplicht wezen, op aanvraag, een duplicaat-doopbewijs af te geven. In zooverre blijft hetgeen we schreven dus zijn kracht behouden.

Dr. H. H. K.

Koolwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen door Dr. Miedema te Groningen van N. N. f 2.50. Dringend verzoeken wij toch onze scholen, die zoo dringend behoefte aan steun hebben, niet te vergeten.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leestafel.

SCHILD EN PUL onder redactie van Dr. F. W. GROSHEIDE, Dr. J. C. de MOOR, Dr. B. WILKENS. Aflevering 3. — Uitgave van J. H. Kok te Kampen 1918.

II.

Op grond van een even nauwkeurige als onbevengende exegetische toont Dr. F. W. GROSHEIDE, Dr. J. C. de MOOR, Dr. B. WILKENS. Aflevering 3. — Uitgave van J. H. Kok te Kampen 1918.

De aard der navolging, zegt hij verder, wordt in de Bergrede met concrete voorbeelden toegelicht. Alvorens echter die voorbeelden te noemen, maakt hij drie opmerkingen, welke tot recht verstand van de Bergrede, voor sommige lezers, zeker niet overbodig zijn.

Ten eerste, wat door ons, GEREFORMEERDEN steeds geleerd is, dat het ethisch onderwys van Jezus gegrond is op dat van het O. T., hetgeen o. m. blijkt uit Matth. 22 waar op het dubbelgebod der liefde als het innerlijk beginsel der in Gods wil gegronde sedewetten wordt gewezen; de twee geboden van liefde tot God en den naaste, aan welke geboden de gansche wet en de profeten hangen, als de deur in haar hengels (p. 11). Ten tweede, wat van Gereformeerde zijde evenzeer steeds is staande gehouden, dat Jezus niet als een „nieuwe wetgever“ is opgetreden, die de sedewet des O. T. met nieuwe en volmaaktere geboden zou hebben aangevuld.

En eindelijk wat in verband met het voorgaande onzerzijds ook steeds geleerd is, dat het „ethisch onderwys“, of het „onderwijs op zedelijk gebied van Jezus in de Bergrede zich, met het al of niet uitgesproken: „gij hebt gehoord dat tot de vaders“, dat is tot de vaderen, „gezegd was geworden“ — maar ik zeg u hier niet wijst op een antithese of tegenstelling tusschen het ethisch onderwys des O. T. en dat van Christus, doch op de tegenstelling tusschen het zijne en dat der Schriftgeleerden en Farizeeën, die, zoals Prof. BAVINCK terecht zegt, aan de letterlijke woorden der wet een opvatting en uitlegging verboden, welke de betekenis der wet verzwakte, met een minder en onvolkomen gerechtvaardigd tevreden stelde.

Na deze drie, aan de gereformeerde ethiek onontompen beginselen, tot goed verstand van de Bergrede vooropgesteld te hebben, zegt Dr. Bavinck, dat „men tot goed verstand van de Bergrede ook in het oog moet houden tot wie en onder welke omstandigheden Jezus deze rede houdt“ (p. 12).

Wat het eerste betreft, „Jezus houdt haar niet voor de grooten en de aanzienlijken maar voor de betrekkelijk kleine schare zijner discipelen, die tot de geringen en onaanzienlijken in den lande behoorden“.

En wat het tweede betreft, „het ware“, zoo schrijft Bavinck hier, „ongepast geweest aan deze menschen een zoogenaamde cultuurtaak op te dragen, hen op te roepen tot beoefening van wetenschap en kunst, tot verzameling van aardse schatten, tot het drijven van nijverheid en handel. Daartoe was Jezus zelf niet in de wereld gekomen“ (p. 13).

De uitdrukking „ongepast“ zou ik hier liever door een andere hebben zien vervangen, doch dit in het voorbijgaan. Maar wat ik hier niet mag voorbijgaan is, dat de KERKENIEUWS-redacteur van de N. R. G. in zijn kritiek op Prof. BAVINCK's brochure hem de meening in de schoenen schuift: „Het ware ongepast geweest, wanneer Jezus in de Bergrede aan de menschen een zoogenaamde cultuurtaak had opgedragen.“ Aan het anders zoo scherpschietend oog van dezen kriticus is ditzmaal blijkbaar ontgaan, dat BAVINCK hier op p. 13 niet van de menschen, maar van *deze* menschen spreekt. En die *lapus oculi* is te bedenkelijk, omdat mijn geachte mederecentist daaraan een argument ontleent voor zijn bewering, waarop ik straks nog terugkomen zal. „Ten opzichte van de cultuur stelt hij (Dr. Bavinck) de omzacht van het Christendom voorop.“

Op p. 13 van zijn brochure schrijft BAVINCK dan verder, dat de discipelen van Jezus, wijl zij onder de omstandigheden, waarin zij verkeerden, door macht en aanzien geen invloed op de wereld konden oefenen, „in hun goede werken hun licht moesten laten schijnen voor de menschen en dezen daardoor zullen bewegen om hunnen Vader in de hemelen te verhoorlijken, Mat. 5: 16 en Joh. 15: 8“.

Als men dus let op de personen, tot wie Jezus zijn Bergrede hield, en op de omstandigheden waarin die toenmaals verkeerden, behoefte men aan de woorden van JEZUS, noch door ze te vergeestelijken, noch door ze te pressen, geweld aan te doen.“

Noch door ze zoo te vergeestelijken, „dat zij het tegendeel bedoelen van wat er eigenlijk staat“. BAVINCK acht het dan ook niet waar, dat Jezus alleen op gezindheids-moraal en niet ook op daad-moraal zou hebben aangedrongen. Iets waarmee ik het, mits het accent op *alleen* valt, wel eens ben.

Noch ook door ze te pressen, „want Jezus stelt die concrete daden, die Hij door zijn jongeren nagevolgd wil zien, toch voor in den vorm van beelden, welke niemand opvolgen en toepassen kan.“ Zoo, niet alleen het „uit-trokken van het oog“ en het „afhouwen van de hand“, maar ook het „weertaan van den boze“, het „steekeren der linkerwang“, evenals

„de voetwassing“. „Maar“ voegt de schrijver hieraan toe „ofschoon niet letterlijk, al deze voorbeelden zijn toch wel concreet en praktisch te verstaan.“

En na dus zijn lezers, zoo noodig, het recht verstand van de Bergrede, zelf te hebben bijgebracht, komt hij dan tot die concrete voorbeelden waardoor in deze rede de aard der navolging van Christus wordt toegelicht. Daarvoor verwijst hij dan naar de verboden, om „met den wederpartijder naar het gerecht te gaan“, „skwaad met kwaad te vergelden“, „sweer te oefenen“, „den vijand te haten“ („zweren“, „een vrouw met begeerlijkheid aan te zien“). „In dit alles meent Jezus wat Hij zegt; Hij drukt zich niet anders uit dan Hij bedoelt. Hij eischt, dat Zijne discipelen niet alleen zoo gezind zullen zijn als Hij zegt, maar dat zij zich ook zoo zullen gedragen en zoo zullen doen.“ (p. 14).

In zijn derde en vierde hoofdstuk bespreekt Dr. BAVINCK in verband met de „navolging van Christus“ het ethisch onderwys der Apostelen, hetwelk in het N. T. is vastgelegd.

Ik ben het goed met hem eens, dat men, lettend op de houding, die de Gemeente der Apostolische eeuw aanvankelijk en later tegenover de cultuurwereld heeft aangenomen, in dat onderwijs, wat ik zou willen noemen een tweeledig strooming kan onderscheiden. Maar het komt mij voor, dat hij, door zijn overzicht dat dat onderwijs over twee hoofdstukken te verdeelen, bij zijn lezer den indruk wekt van te scheiden wat, naar hij ook zelf meent, slechts te onderscheiden is.

In dat derde hoofdstuk besluit hij dan uit de verhouding waarin de discipelen van Jezus en de cultuurwereld hunner dagen tot elkander stonden, dat „de moraal van het N. T.“, hetgeen hier niet anders kan beteekenen dan het „ethisch onderwys“ der Apostelen, „van het standpunt der onderdrukte en vervolgd Gemeente van Christus geschreven is.“ (p. 18).

Met het oog op de vervolging en onderdrukking van de zijde der wereld, waar dan bij kwam, dat althans de Grieksch-Romeinse cultuurwereld hunner dagen, „van afgedijf doortrokken en met allerlei ongerechtigheden vervuld was“ (p. 15) laat zich verklaren, „dat de discipelen van Jezus aanvankelijk geen deel konden nemen aan het openbare leven en zich in de eenzaamheid, in hun eigen kleinen kring terugtrekken.“ (p. 15). En ook is daaruit te verklaren, dat zich dit in het ethisch onderwys der Apostelen afspeelt. Iets wat de Schrijver dan onweerlegbaar aantoonde, door te verwijzen naar feiten waaruit blijkt, dat hij dit onderwijs „steeds het vermaant tot het volbrengen van plichten en zoo goed als nimmer dat tot het opkomen voor rechten op den voorgrond treedt“ (p. 16); dat vrouwen, kinderen en burgers slechts op hun *plicht* tot onderdanigheid worden gewezen. Verder, dat onder de omstandigheden waarin de christenen toen verkeerden, „de apostelen wel niets anders konden aanbevelen dan de beoefening der deugden, welke Christus betracht en aan zijn discipelen ter navolging had gesteld“ (p. 15). Maar dat zij evenmin als Jezus aan de leden der Gemeente een cultuur-taak konden opdragen“ (p. 15).

Dit alles nu is zeker waar. Doch wanneer men na het slot van hoofdstuk drie: „En door deze deugden heeft de Gemeente van Christus inderdaad in de eerste en tweede eeuw machtigen invloed op de wereld geoefend“, leest het begin van hoofdstuk vier: „Maar toen de Gemeente zoover gekomen was, moest zij ook een andere houding aannemen; zij kon met de beoefening der negatieve en passieve deugden niet meer volstaan, maar kreeg thans tot taak om de wereld naar de beginselen des Christendoms te hervormen en te vernieuwen. Ook hiervoor waren de lijnen aangewezen in het onderwijs van Jezus en de apostelen“ — dan krijgt men toch een anderen indruk dan die welke in hoofdstuk drie op p. 18 met: „de moraal van het N. T. werd geschreven van het standpunt der verdrukte en vervolgd Gemeente“, is gewekt.

In zijn vierde hoofdstuk spreekt Prof. BAVINCK dan nader over die lijnen welke voor het hervormen en vernieuwen der wereld naar de beginselen van het Christendom, in het onderwijs van Christus en de apostelen zijn aangewezen. En met den hem eigen helderen blik op de beginselen, ziet hij ze in wat hij noemt: „de centrale feiten van het Christendom“.

In „de vleeschwording des Woords“, die een bewijs was van de genade des Zoons en de liefde des Vaders. Een liefde die zich uitstrekte tot de gehele wereld, tot de gansche Schepping, zoowel in haar stoffelijk als geestelijk bestaan.“

In „het eigenaardig dezer liefde“, welke in de Christelijke religie, niet als in het Buddisme tegenover het recht staat, maar dit als het ware in zich opneemt; het kruis is beide, openbaring van de hoogste liefde en van het strengste recht“.

„In den dood, opstanding en hemelvaart van Christus“, waarin voor de geloovigen profetie en waarborg ligt, dat zij met Hem gestorven ook met Hem leven, hier reeds in beginsel, straks bij de opstanding van ziel en lichaam in volmaakte heerlijkheid. Waartoe dan volgt, dat als zij hier op aarde tijdelijk van hun recht afstand doen en onrecht lijdzamen verdragen, zij dit niet doen uit minachting voor het recht, maar omdat zij hun zaak toevertrouwen aan God, voor wien het recht is om verdrukking te vergelden (p. 19).“

„Met deze gegevens voor oogen, brachten de apostelen in de navolging van Christus een belangrijke wijziging aan“, schrijft Dr. BAVINCK op p. 20, en op exegetische gronden toont hij dit dan ook verder aan.

Van dit apostolisch onderwijs zegt hij nog, dat het tegenover de wereld een vrij en ruim standpunt inneemt; dat het zich principieel keerde tegen het ascetisme en niet tegen de wereld als schepping Gods, maar tegen al wat in de wereld zondig was en tot zonde verleiden kon, waarbij men moet bedenken, „dat de wereld toen in een staat van diep godsdienstig en zedelijk verval verkeerde“ (p. 21).

Eerst in zijn vijfde en laatste hoofdstuk komt de schrijver dan tot een bespreking van den tweeden term van het probleem: de *CULTUUR*.

Een bespreking waarin ik, hoe voortreffelijk zij ook is, niet zonder verwondering mis een omschrijving van wat onder cultuur is te verstaan.

In een beknopt historisch overzicht doet hij zien hoe de Kerk, zich aansluitend bij de in hoofdstuk drie en vier omschreven apostolische beginselen, „door louter zedelijke en geestelijke middelen de overwinning over de wereld behaalde en met een negatieve houding tegenover de toenmalige cultuur zich niet meer tevreden stelde.“

„Hoe zij, al moest zij ook aan het ascetisch ideaal groote concessies doen, vooral onder leiding der bisschoppen van Rome tegenover de cultuur een meer positieve houding aannam.“ „Daarbij in verloop van tijd tot een

ander uiterste oversloeg en wel zoo dat en wereld-beheersching en wereldverlichting de kenmerken van de kerk der Middeleeuwen werden.“

Maar ook doet hij hier zien, dat de Reformatie tegen beide in verzet kwam; aan de heerschappij der Kerk over de natuurlijke levensomstandigheden een einde maakte, en van geen andere synthese tusschen Christendom en Cultuur wilde weten, dan langs zedelijke weg. Maar doordat de Kerken der Hervorming aan deze beginselen ontrouw werden en daardoor heel het natuurlijk leven, na de 16e eeuw, zich van Schrift en belijdenis emancipeerde, staat de cultuur „thans als een zelfstandige macht tegen de Kerk van Christus over“ (p. 22).

Hiermede nadert Prof. BAVINCK dan het punt in kwestie, de synthese tusschen de navolging van Christus en het moderne leven.

Hij spreekt als zijn meening uit, „dat deze nooit anders tot stand zal kunnen komen, dan in den ethischen weg, dien de Gemeente in de eerste eeuwen bewandelde en dien de Reformatie weer principieel als den eenigen juist aanwees“ (p. 23).

En daarbij wijst hij er dan op, dat de cultuur nooit te beschouwen is als een product van het Christendom, iets waarbij, naar het mij voorkomt, op het verschil tusschen „gemeene Gratie“ en „speciële Gratie“ ware te wijzen. Verder, dat de cultuur haar eigen leven leidt en hare eigene wetten heeft. En eindelijk dat het Christendom ten opzichte van natuur en cultuur een beperkte taak heeft. „Het bindt nooit tegen deze beide op zichzelf den strijd aan, maar alleen tegen het bederf, dat er ingedrongen is. Iets waarbij, naar het mij weer voorkomt, op de dooreenstrengeling van „speciële Gratie“ en „gemeene Gratie“ ware te wijzen.“

Hoe nu, met het oog ook op deze uitspraken van Prof. BAVINCK, zijn recensent in de N. R. G. kon schrijven: „Ten opzichte van de cultuur stelt hij de omzacht van het Christendom voorop“; — is mij een raadsel. Ook staat BAVINCK tegenover een synthese tusschen Christendom en Cultuur niet sceptisch. Op p. 26 schrijft hij van onze hedendaagsche cultuur, dat zij „de navolging van Christus niet onmogelijk maakt“. En daarom wijst hij o. m. op het feit dat „de cultuur in den tegenwoordigen tijd niet op die wijze en in die mate van het Heiden-dom doortrokken is, als ze dat was in de apostolische eeuw“ (p. 25). Maar al staat hij tegenover deze synthese niet sceptisch, toch ziet hij in, dat „wij recht en zedelijkheid in deze be-deeling nooit kunnen samenvallen“ (p. 27); zij slechts betrekkelijk te verwekelijken is. „De wet Gods, het volmaakte zedelijkheidsideaal van het Christendom, komt in geen enkel mensch op aarde tot vervulling en ook van de weigering des lands, die het recht te regelen heeft, is het niet te verwachten dat zij ooit aan dit ideaal zal beantwoorden“.

En hier, op p. 27, komt de schrijver eerst weer terug op den oorlog en spreekt dan over „sommige christenen, die op grond van het zedelijk gebod en de Bergrede elken oorlog uit den boze achten“. Hij beweert hier, waarin ik volkomen met hem mee ga, dat waar men dan van „gewetensovertuiging“ spreekt, al moet zulk een overtuiging geëerbiedigd, van Christelijk standpunt die conscientie als een dwalende moet beschouwd en „de dwaling waaraan zij lijdt, is goed beschouwd, niet van onschuldigen aard, maar ernstig en gevaarlijk“. En Dr. BAVINCK beweert dit niet maar, doch voert voor deze bewering ook gronden aan, die haar voldoende staven.

De lezing van deze mijn bespreking van: Dr. NAVOLGING VAN CHRISTUS EN HET MODERNE LEVEN moge velen opwekken tot een rich schriften, zoals niet van het tijdschrift zelf waarin Prof. BAVINCK deze studie geeft, dan tenminste van deze 3e Aflevering.

De lezing der brochure zelf kan ten goede komen aan hen, wier dwalende conscientie elken oorlog uit den boze acht, maar ook aan anderen. Want terecht schrijft BAVINCK: „In het weren der zaak zijn de moeilijkheden, waarmede de navolging van Christus in het leger en aan het front te worstelen heeft, geen andere, dan die daaraan ook in het gewone leven verbonden zijn. Ook hier is het moeilijk om tusschen de zonden, welke wij bestrijden moeten, en den zondaar, dien we behooren lief te hebben, onderscheid te maken“ (p. 32).

G.

Officiële Berichten.

Kort verslag der vergadering van de classis Amersfoort, 9 April 1918.

1. De vergadering wordt door Dr. Meijnen namens de roepende kerk van Baarn geopend. Alle kerken zijn wechtig vertegenwoordigd.

2. Het moderamen wordt aldus vastgesteld: Drs. Aalders praeses; Dr. Rietberg scriba; Dr. Teerink, assessor.

3. De notulen worden gelezen en getekend.

4. Een kerk doet voorlezing van het advies door deputaten der G.S. gegeven inzake een geval van censuur. Noch die kerk, noch de classis kunnen zich met dat advies vereenigen. Aan de Partic. Synode zal gevraagd worden een commissie voor deze zaak te benoemen, om met een commissie uit classis en kerk een samenspreking te verzoeken met deput. der G. S.

5. Aan een andere kerk wordt advies verstrekt om over te gaan tot den 2en trap der censuur.

6. Tot deput. voor de zending onder de Joden wordt in plaats van Dr. Horjus, die de classis heeft verlaten, Dr. Menke benoemd.

7. Naar de Partic. Synode worden afgevaardigd de D.D. Donner, Rietberg, Meynen als primi, en Teerink, Aalders, Menke als secundi, en de ouderl. Timmerman, v. d. Woerd, Huigen als primi, en v. d. Berg, Hardeman, Bloemendaal als secundi.

8. De classis spreekt uit inzake de zending met de kerk van Utrecht te willen medewerken, mits alle kerken jaarlijks een gedrukte rekening en verantwoording ontvangen met een uitgewerkte rapport over den arbeid, en meerdere nood-zigenschap verkrijgen.

9. Aan een kerk wordt f 180 over het 1e kwartaal van 1918 gerestitueerd voor het emeritaatspensioen van haar em. dienaar, vanwege den meerdere steun van de Gener. deputaten en de classis Utrecht ontvangen. Voor het tweede kwartaal worden de bijdragen naar de nieuwe regeling geind.

10. Aan een emeritus-dienaar wordt de 10 pCt. duurstetoeslag toegezegd.

11. De collecten worden geind.

12. Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. wordt aan een kerk geadviseerd over te gaan tot den 2en trap van censuur.

13. De vacaturebeurten worden geregeld: Westbroek: Ds. v. Arkel; O. Loosdrecht: Dr. Rietberg; N. Loosdrecht: Dr. Meijnen; Veenendaal: Dr. Aalders; Maarsseveld: Dr. Teerink; Renswoude: Dr. Donner.

14. Roepende kerk: Buschoten A-B. Praeses der volgende vergadering Dr. v. Arkel.

15. De praeses sluit de vergadering. Op last der Classis H. TEERINK, assessor.

Kort verslag van de vergadering der classis Tiel, gehouden te Zalt-Bommel op Donderdag 11 April 1918.

De vergadering wordt geopend door Dr. Nieborg. Nadat Ps. 86: 6 gezongen is en gelezen Ps. 15, gaat Z. Eerw. voor in gebed.

De credentiebrieven worden door oud. Barendrecht en Dr. Geerling nagezien. Alle kerken zijn wechtig vertegenwoordigd; Hoenza-Driel is vertegenwoordigd door één ouderling, terwijl aan brs. diakenen van enkele kerken kenstern wordt verleend.

De kerk van Culemborg heeft eene instructie. In het moderamen nemen zitting: Dr. H. Nieborg, praeses; Dr. G. Keizer, assessor; Dr. Joh. Kwak, scriba.

De notulen worden gelezen en gearresteerd. Alsnu wordt behandeld de instructie van de kerk van Culemborg, luidende aldus:

„De classis bespreekt het beramen van maatregelen om althans eenigzins te voorzien in den heerschenenden predikantennoed en brengt deze zaak op het agendum voor de a.s. Particuliere Synode.“

Uit de toelichting blijkt, dat de kerk van Culemborg nogal bezwaren heeft tegen de handelwijze van de tegenwoordige candidaten in de H. Godgel. die aan de classis verzoeken hen beroepbaar te verklaren en, als dit verzoek is ingewilligd, openlijk den verklaren zich niet beroepbaar te stellen. Men moet dit den candidaten niet al te euveld duiden, maar een feit is dat zódoende de classis niet wordt geëerd, maar wel onteerd en bovendien worden daardoor jonge krachten zelfs jarenlang aan de gemeenten onttrokken.

En dat het zich niet beroepbaar stellen — (om welke redenen dan ook!) — „In tegenstaande den predikantennoed, hoe langer hoe meer gewoonte begint te worden, blijkt duidelijk uit het volgende staats, hetwelk door de afgevaardigden van Culemborg wordt overgelegd:

Op 31 Dec. van het jaar.	Aantal kerken.	Aantal pastores.	Aantal vacatures in procent.	Aantal candid. die een beroep aannemen.	Aantal candid. die zich niet beroepbaar stellen.
1912	694	171	24.64	12	13
1913	693	169	24.38	14	6
1914	695	177	25.47	10	9
1916	701	186	26.58	15	8
1917	702	199	28.34	3	16

Na eenige bespreking wordt besloten, de aandacht der kerken op deze zaak te vestigen en wel door eenigzins uitvoerig van dezelve melding te maken in de verslagen voor de *Gedreide Kerkode, Bazin en Herant*.

Dr. Joh. Kwak brengt rapport uit namens de commissie van dien. des Woords, door de classis vergadering van 17 Januari jl. benoemd, om te verzoeken van eene der kerken, om, zoo mogelijk, tot beslechting van gerezen verschillen in haar midden te komen.

Na langdurige bespreking wordt aan den scriba opgedragen, namens de classis en schrijven te richten aan den kerkeraad van bedoelde gemeente, inhoudende een kort verslag van het besprokene en van het besluit door één harer afgevaardigden, staande ter vergadering, genomen.

Eene missive van de classis Apeldoorn en eene van de classis Zutphen in zake de zending wordt, na korte bespreking, in handen gesteld van Dr. Joh. Kwak als dep. ad hoc.

Naar de Particuliere Synode welke D.V. 5 Juni a.s. te Arnhem zal samenkomen, worden afgevaardigd de dienaren des Woords Dr. G. Keizer en Joh. Kwak als primi; O. J. Geerling en H. Nieborg als secundi; en de ouderlingen L. Barendrecht en van Zandwijk als primi; J. Mombreg en v. d. Pijl als secundi.

Als deputaten voor de kerkvisitatie worden benoemd: Dr. O. J. Geerling, Dr. G. Keizer, Dr. Joh. Kwak en Dr. H. Nieborg.

De kerken van Rossum, Hoenza-Driel, Zalt-Bommel, Gameren, Well, Poederloijen en Aalsz zijn gevestigd worden door Dr. G. Keizer en Dr. Joh. Kwak; de kerk van Geldermalsen door Dr. O. J. Geerling en Dr. Joh. Kwak, en de kerken van Culemborg, Herwijnen, Tiel en Vuren door Dr. Geerling en Dr. Nieborg.

Bij de regeling der vacaturebeurten wordt voor Herwijnen aangewezen Dr. Joh. Kwak; voor Rossum Dr. H. Nieborg; voor Vuren Dr. G. Keizer en voor Zuillikhuis Dr. O. J. Geerling.

Na de rondvraag naar art. 41, wordt de vergadering op de gebruikelijke wijze gesloten.

Namens de classis: Dr. Joh. Kwak, A. t. scriba.

Buitenland.

Engeland. De Anglicaansche geestelijkheid en de oorlog.

De Aartsbischop van York, Long, heeft een bezoek gebracht aan het Engelsche front in Frankrijk en heeft daar de klachten gehoord van veldpredikers welke van oordeel zijn dat het aantal hunner ambtsbroeders die zich vrijwillig ten dienste van het leger gesteld hebben, onvoldoende is. Hij schreef daarvoor aan den aartsbischop van Canterbury, Davidson, een langen brief, waarin de diensten beschreven worden die de Anglicaansche geestelijkheid van af het begin van den oorlog bewezen heeft.

Niet minder dan 2400 Anglicaansche predikers, ongeveer een tiende deel van het geheele kerkelijke personeel, zijn als veldpredikers bij het leger of bij de marine ingedeeld. Van den werden er 55 gedood of stierven aan hunne wonden, terwijl 75 zwaar gewond werden. Bovendien kreeg een groot aantal een korter of langer verlof om in de hospitaal, in het kerkiezer of in de tehuizen van de Chr. Jongelingsverenigingen te arbeiden. Tenslotte heeft in Engeland zelf een groot aantal predikanten zich gegeven om in verschillende takken van den vaderlandschen dienst te arbeiden, waarbij dan hunne ambtelijke werkzaamheden door hunne collega's verricht werden. De Anglicaansche predikanten hebben zich dus niet onbetuigd gelaten, maar de aartsbischop van York heeft laten uitkomen, dat diensttegenstaande de krachten die beschikbaar waren, niet geheel aan de gestelde eischen konden voldoen.

De nieuwe wet op 'slands weerbaarheid medio April door het parlement aangenomen, bepaalt, dat de predikers der verschillende kerken niet meer geheel vrij van den krijgslidiaten zullen zijn, maar als non-combatanten in het leger behouden opgenomen te worden. Den 23sten April hebben alle leden der Anglicaansche geestelijkheid, die de

in de wet voorgeschreven leeftijd bereikt hebben, hunne oproeping om in het leger te dienen gekregen. De Anglicaansche kerk zal nu door het tijdelijk aanvoegen van predikantsplaatsen trachten te zorgen, dat de kerkdienst niet te groote schade lijdt.

Ukrainie. De Ukrajinsche geestelijkheid voor vernieuwing der Roomsche-Katholieke en Grieksche Unie.

Aan het Ukrajinsche persbureau wordt uit Lemberg het volgende gemeld: „De geestelijkheid van alle drie Galicische Grieksche-Katholieke eparchieën (bisdommen) begroette in een groote vergadering te Lemberg met blijdschap het ontstaan van den Ukrajinschen onafhankelijken volksstaat, terwijl zij krachtig protesteerde tegen alle pogingen om Ukrajinschen grondgebied, het land van Cholm en Podolie te polonisieren of te latiniseren. De Grieksche-orthodoxe geestelijkheid wendt zich tot den Roomschen stoel met verzoek, dat de Unie, die in vroegere tijden de Roomsche-Katholieke en de Grieksche-Katholieke (orthodoxe) kerk verbonden heeft, weder hersteld worde.“

Inderdaad heeft zulk een Unie bestaan. In 1847 sloten de Paus en de Keizer van Rusland een overeenkomst, volgens welke een nieuw bisdom van Cherson werd gesticht. De keus van de bisschoppen bleef aan den Keizer, hunne kanonieke wijding werd aan den Paus overgelaten.

Overigens werd het bestuur over de geestelijke aangelegenheden hunner diocese aan de bisschoppen overgelaten, waarbij zij echter afhankelijk bleven van den Paus. Al het andere, waarover men het niet eens kon worden, werd onbepaald aan de toekomst overgelaten. Wanneer deze Unie weder verbroken werd, is ons niet bekend.

Gemengd Nieuws.

Spelen in de kerk. „Nu ook spelen in de kerk“, zoo klaagt een inlander in het *Nieuw-Sachs. Kirchenblatt*. Velen spreken er van dat de bioscoop datgene heeft te verkondigen wat in de kerk te huis hoort. De predikant van de Lutherische gemeente te Chemnitz, J. Peter, meent, dat langs dien weg de persoon van Jezus weder nader tot het volk kan gebracht worden. In het lichtbeeld, meent hij, kan men de beste en rijpste voorstellingen van den persoon en het leven van Jezus voor het oog en het oorg van het volk brengen. „Daarbij komt dat de donkere ruimte de dikwijls verstrooide gedachten van den modernen mensch veel beter en gemakkelijker op het ene punt concentreert, als een ruimte waarin het zoo helder is als de dag, waar zoo veel de aandacht afleiden en het godsdienstig medeleven van het aangebodene belemmeren kan. Maar geen gewone lichtbeelden voordrachten daarvan maken! Niet leeren, maar stichten! Schriftwoorden wisselen af met gedichten, die met korte trekken het beeld verklaren. Nu en dan orgelspel, gemeenschappelijke gezangen (slechts bekende liederen), ook solozang. Het geheel geen uur van onderwijs, maar een godsdienstig feest. Al het technische moet op den achtergrond treden, het mag niet eens opgemerkt worden. Zoo mag de gemeente niet het geringste van het verwieselen der beelden merken. Elk beeld verschijnt en verdwijnt door het openen en sluiten van een sluitklep, die voor aan het objectief aangebracht is. Lichtwerpers, orgel en de voordragers staan in den rug der gemeente, doch dicht bij elkander, om de drie factoren stil en snel met elkander te laten verkeren. De wijding van het gehele feest mag van het begin tot het einde door niets gestoord worden.“

Hoe goed ook bedoeld, het zijn „spelen“. Eene kerk moet al zeer krank zijn, om tot zoo iets te vervallen. De kerk heeft alleen het Woord Gods te bedienen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XXX.

VERDWAALD.

In 't eerst kon Karel niet besluiten aan dien raad gehoor te geven. Ook toen de vrienden aandrongen, gaf hij toe en leidde een glas en daarna een tweede, dat een gedienstige hand hem had ingeschonken.

„Als er een schap over de brug is volgen er meer“, zegt het spreekwoord. Dat bleek ook hier.

Een half uur later had Karel alle ernstige indrukken „weggespoeld“ en was hij weer de „oude“ rools de vrienden verklaarden. Hij praatte meer, lachte en schertste, en zong het hoogste lied uit. Er was echter groot onderscheid tusschen het lied, dat hij in den tuin gehoord had,